

Folkuniversitetet Stiftelsen Kursverksamheten vid
Lunds universitet (845000-3481)
info.lund@folkuniversitetet.se

2023-01-19

Dnr 2022:581

Beslut

efter kvalitetsgranskning av Rektorns arbete för
rättvisande och likvärdiga betyg i gymnasie-
skolan vid Johannes Hedberggymnasiet, Folku-
niversitetet Stiftelsen Kursverksamheten vid
Lunds universitet

Inledning

Skolinspektionen har med stöd i 26 kap. 19-20 § skollagen (2010:800) genomfört en tematisk kvalitetsgranskning på Johannes Hedberggymnasiet avseende verksamhetens kvalitet inom Rektorns arbete för rättvisande och likvärdiga betyg i gymnasieskolan. Syftet med denna kvalitetsgranskning är att granska kvaliteten i rektorns styrning och ledning för att skapa långsiktiga förutsättningar för en rättvisande och likvärdig betygssättning i ämnen med och utan nationella prov.

Granskningen avgränsas till rektorns arbete för en rättvisande och likvärdig betygssättning i relation till bland annat lärares arbete inom den aktuella gymnasieskolan. I denna granskning ingår inte att bedöma lärarnas arbete med att planera och genomföra undervisningen samt kontinuerligt bedöma elevers prestationer, så att de vid tidpunkten för betygssättningen har underlag för en allsidig bedömning och rättvisande betygssättning. Granskningen inriktas mot högskoleförberedande program med anledning av att betyg som urvalsinstrument för vidare utbildning står i fokus.

Granskningen omfattar 30 skolenheter. I urvalet ingår såväl enskilda som kommunala skolor. Skolinspektionen har genomfört intervjuer med skolenhetens rektor samt lärare. Intervjuerna genomfördes den 26 och 27 oktober 2022 av utredarna Therése Tunek och Hilda Sjöberg. Intervjuerna har sammanställts i ett protokoll som kommunicerats med huvudmannen. Protokollet, tillsammans med inkommen dokumentation, ligger till grund för detta beslut. De samlade iakttagelserna från alla skolenheter som ingått i granskningen kommer att presenteras i en övergripande rapport. Rapporten är planerad att publiceras under våren 2023.

Fakta om verksamheten:

Johannes Hedberggymnasiet är en skolenhet belägen i Helsingborg. Huvudman är Folkuniversitetet Stiftelsen Kursverksamheten vid Lunds universitet. Skolan har cirka 440 elever. Denna granskning omfattar naturvetenskapsprogrammet och samhällsvetenskapsprogrammet. Skolan har valts ut utifrån att den statistiskt visat ihållande avvikelser i betygssättning i förhållande till resultaten på de nationella proven mellan läsåren 2014/15 och 2018/19.

Läsanvisning

Bedömningen görs i förhållande till de kvalitetskriterier Skolinspektionen satt upp i granskningen. Granskningens författningsstöd återfinns i bilaga 1. På varje område bedöms om skolan/verksamheten uppfyller framtagna kvalitetskriterier i hög utsträckning, i flera delar men utvecklingsområden finns eller i låg utsträckning. Om en skola bedöms uppfylla kvalitetskriterierna i låg utsträckning eller i flera delar

anger Skolinspektionen att utvecklingsarbeten behöver inledas och visar på vilka punkter. En skriftlig redovisning av åtgärder begärs också av skolan. Om en skola bedöms uppfylla kriterierna i hög utsträckning begär inte Skolinspektionen motsvarande redovisning men kan lämna framåtsyftande kommentarer.

Beslut:

Skolinspektionen bedömer att framtagna kvalitetskriterier uppfylls vid Johannes Hedberggymnasiet i följande utsträckning:

Rektorns förklaringar om vad som påverkar och orsakar de långvariga avvikelserna i betygen

Skolinspektionen bedömer att rektorn i *låg utsträckning* kan förklara vad som påverkar och orsakar de långvariga avvikelserna i betygen.

Ett utvecklingsarbete behöver inledas inom följande del.

- Rektorn behöver utveckla arbetet med att analysera och problematisera betygsavvikelser, både i kurser med och i kurser utan nationella prov, för att säkerställa likvärdighet i bedömning och betygssättning.

Rektorns arbete med att se till att relevanta och väl förankrade insatser genomförs för att minska omotiverade avvikelser i betygen

Skolinspektionen bedömer att rektorn i *låg utsträckning* ser till att relevanta och väl förankrade insatser genomförs för att minska omotiverade avvikelser i betygen.

Ett utvecklingsarbete behöver inledas inom följande del.

- Rektorn behöver se till att genomföra kort- och långsiktiga insatser med tydlig koppling till skolans analys.

Uppföljning

Huvudmannen ska senast den 2023-08-17 redovisa till Skolinspektionen vilka förbättringsåtgärder som vidtagits utifrån de identifierade utvecklingsområdena och resultat av dessa åtgärder. Som stöd för redovisningen bör bifogad mall (bilaga 2) användas.

Redogörelsen skickas via e-post, till skolinspektionen.lund@skolinspektionen.se
Hänvisa till Skolinspektionens diarienummer för granskningen (dnr 2022:581) i
de handlingar som sänds in.

Skolinspektionens bedömningar

Nedan redovisas Skolinspektionens bedömningar för respektive område

Rektorns förklaringar om vad som påverkar och orsakar de långvariga avvikelserna i betygen

I detta område granskas rektorns inblick i användningen av nationella prov och bedömningsstöd samt rektorns analys samt problematisering av betygsavvikelser.

Skolinspektionen bedömer följande: Rektorn kan *i låg utsträckning* förklara vad som påverkar och orsakar de långvariga avvikelserna i betygen.

Den sammanfattande motiveringen till bedömningen är följande: Granskningen visar att rektorn har inblick i användningen av nationella prov och bedömningsstöd och att rektorn följer upp betyg och resultat på nationella prov. Granskningen visar vidare att det saknas en analys av avvikelser i betygssättningen utifrån olika perspektiv men att rektorn följer upp resultat mellan betyg och nationella prov. Granskningen visar också att rektorn inte problematiserar och kritiskt granskar ihållande avvikelser tillsammans med lärarna på ett systematiskt sätt.

Rektorns organisation för möjliggörande av likvärdighetsdiskussioner

Granskningen visar att rektorn till viss del har organiserat arbetet med likvärdighetsdiskussioner inom skolan och att det sker ett visst utbyte med andra skolor. Av intervju med rektorn och lärare framgår att skolans inre organisation i tre ämnesblandade team och ämneslag för respektive ämne bland annat fungerar som forum för sambedömning och diskussioner för likvärdighet. Vidare framgår i intervju med rektorn och lärare att även om lärarna får förutsättningar i form av tid för att träffa ämneskollegor och sambedöma eller diskutera likvärdighet så skiljer det sig mellan ämnen och enskilda lärare i vilken utsträckning lärarna utnyttjar tiden. Rektorn får insyn i likvärdighetsdiskussionerna genom att delta i gruppdiskussionerna samt genom de protokoll som förs. I intervju med rektorn och lärarna framkommer att lärare, i de fall där de tycker det behövs, kan diskutera enskilda betyg med kollegor

eller med rektorn men att lärarna på egen hand gör den slutgiltiga bedömningen och sätter betyg i sina respektive klasser. Av samtliga intervjuer framgår att det frekvent förs informella likvärdighetsdiskussioner på skolan och att rektorn välkomnar lärare till dialog. Av intervjuer med rektorn och lärare framgår att skolan har ett utbyte med sin systerskola i Malmö samt med fem fristående lokala skolor. Vid dessa utbyten finns möjlighet för lärare i alla ämnen att till exempel sambedöma elevtexter, kalibrera examinationsuppgifter eller föra likvärdighetsdiskussioner. I intervjuer med rektorn och lärare framkommer att agendan för lärarnas samarbetsforum delvis styrs av rektorn och att bedömning och likvärdighet har varit teman både för arbetet på den egna skolan och i utbyte med andra.

Rektorns inblick i användningen av nationella prov och bedömningsstöd

Granskningen visar att rektorn har inblick i användningen av nationella prov och bedömningsstöd samt att rektorn följer upp hur lärarna särskilt beaktar nationella prov vid betygssättning. Av intervjuer med rektorn och lärare framgår att nationella prov i svenska samrättas och sambedöms i ämneslaget. Nationella prov i engelska sambedöms men samrättas inte utan lärarna byter prov och uppgifter med varandra när de är osäkra på bedömningen. Lärarna i matematik har valt, fast förutsättningar i form av tid givits, att inte samrätta eller sambedöma de nationella proven eftersom proven anses enkla att rätta. Det framgår även i intervjuer att flera ämnen exempelvis biologi, kemi, fysik och moderna språk där nationella prov inte finns istället använder bedömningsstöd eller motsvarande. Användandet av bedömningsstöd, delar av bedömningsstöd eller gemensamma examinationer sker på lärarnas initiativ. Bedömningsstöden används ibland av enskilda lärare i en klass eller gemensamt av alla lärare i samma kurs. Rektorn berättar att de lärare som använder bedömningsstöd gör det eftersom de vill veta att de hamnar rätt i sin betygssättning. Rektorn berättar också att skolans organisation i tre team bland annat medfört att fler lärare vill göra lika och ha fler gemensamma prov. I intervju med rektorn framkommer att det saknas samtal och samarbete kring betygssättningen i kollegiet men att det är rektorns bild att lärarna *särskilt beaktar* de nationella proven vid betygssättning och att rektorn följer upp detta i dialog med lärarna. I intervju med lärare framkommer att de diskuterar innebörden av *särskilt beakta* på ämneslagmöten och att rektorn får inblick i dessa diskussioner genom de protokoll som förs. Någon lärare säger att det finns en samsyn på skolan kring vad *särskilt beakta* innebär medan andra säger att samsyn i vissa fall kan saknas men att diskussioner i kollegiet då leder till konsensus.

Rektorns analys av betygsavvikelser över tid

Granskningen visar att det saknas en analys av avvikelser i betygssättningen men att rektorn följer upp resultat mellan betyg och nationella prov. Av intervju med rektorn framgår att lärare som undervisar i ämnen med nationella prov redovisar

resultat för nationella proven och betyg för sina respektive undervisningsgrupper. Genom denna redovisning får rektorn kännedom om dessa lärares betygssättning. Lärare som undervisar i ämnen utan nationella prov redovisar inte sina betyg på motsvarande sätt. I intervju med rektorn framkommer att det inte gjorts någon analys de senaste två åren på grund av pandemin men att det tidigare funnits avvikelser mellan resultat på det nationella provet och kursbetyg i matematik och i svenska. Rektorn undersöker betygssnitt och resultat på nationella prov för grupperna pojkar och flickor och berättar att det inte finns systematiska skillnader mellan grupperna. Vidare berättar rektorn att rektorn inte ser avvikelser över tid för lärare som undervisar i ämnen med nationella prov eller för enskilda klasser även om avvikelser kan förekomma enstaka år. I intervju med rektorn framkommer att uppföljning av betyg och betygssättning är fokuserat till ämnen med nationella prov och då särskilt ämnet matematik eftersom lärarna signalerat att eleverna har svårigheter. Av intervjuerna framgår att rektorn, förutom det som beskrivits ovan, inte gör någon analys av betygsavvikelser utifrån olika perspektiv och att analys av avvikelser helt saknas i kurser utan nationella prov undantaget att antal elever med betyget F och E uppmärksammas, följs upp och granskas. Rektorn berättar att fokus är på elever som inte når målen och att rektorn inte fångar upp eller analyserar de högre betygsstegen. Rektorn berättar att en diskussion med utgångspunkt i rektorns analys av avvikelser mellan betyg och nationella prov sker på individnivå mellan lärare och rektorn. Av intervjuerna framgår att dessa diskussioner inte involverar hela kollegiet och att diskussionerna av olika anledningar inte blivit av de senaste åren.

Rektorns problematisering av ihållande avvikelser

Granskningen visar att rektorn inte problematiserar och kritiskt granskar ihållande avvikelser tillsammans med lärarna på ett systematiskt sätt. Av intervjuer med rektorn och lärare framgår att det till stor del saknas strukturerade diskussioner för att utifrån en analys förstå och förklara betygssättningen och att de diskussioner som ändå sker är spontana och att förklaringar till betygsavvikelser inte problematiseras. Av intervju med rektorn och lärare framgår att avvikelser mellan kursbetyg och betyg på nationella prov i matematik och svenska förklaras med de nationella provens innehåll och utformning samt med elevernas förmåga att känslomässigt hantera provsituationen. Temporära avvikelser för enskilda lärare och/eller klasser förklaras med skillnader i elevunderlag, exempelvis att många elever i gruppen inte haft svenska som modersmål vilket påverkat läsförståelsen i alla ämnen. I intervjuer framkommer att vissa lärare som identifierar avvikelser mellan sina klasser söker upp rektorn för informella samtal.

Identifierat utvecklingsområde

I syfte att ytterligare höja verksamhetens kvalitet inom området bedömer Skolinspektionen att ett utvecklingsarbete behöver inledas inom följande:

- Rektorn behöver utveckla arbetet med att analysera och problematisera betygsavvikelser, både i kurser med och i kurser utan nationella prov, för att säkerställa likvärdighet i bedömning och betygssättning.

Skolinspektionens granskning visar att rektorns arbete med analys samt problematisering av betygsavvikelser behöver utvecklas. Rektorn har inte problematiserat eller genomfört orsaksanalyser av de avvikelser mellan resultat på nationella prov och kursbetyg som funnits på skolan under en längre tid.

Av skollagen 3 kap. 14 § skollagen framgår att rektorn ska se till att betyg sätts i enlighet med skollagen och andra författningar. Enligt 15 kap. 25 a § skollagen ska, vid betygssättning i en kurs som det ges ett nationellt prov, elevens resultat på det provet särskilt beaktas. Provresultatet eller resultat på delprov ska dock inte särskilt beaktas om det finns särskilda skäl.

Enligt 4 kap. 4 § skollagen ska planering, uppföljning, analys och utveckling av utbildningen genomföras på skolenhetsnivå under medverkan av lärare, övrig personal och elever. Rektorn ansvarar för att kvalitetsarbete vid enheten genomförs. Av läroplanen framgår vidare att det är rektorn som ansvarar för att planera, följa upp, utvärdera och utveckla utbildningen i förhållande till de nationella målen.¹

Enligt Skolverkets allmänna råd betyg och provning behöver rektorn kunna analysera om det finns avvikelser mellan till exempel betyg och nationella provbetyg i olika undervisningsgrupper. Det kan även handla om att undersöka skillnader till exempel utifrån kön eller socioekonomiska faktorer. Rektorn kan också analysera betygsfördelningen mellan olika elevgrupper i ämnen där det inte finns nationella prov. Om avvikelser eller skillnader förekommer behöver rektorn undersöka om dessa är motiverade eller inte. Rektorn behöver vara särskilt uppmärksam på återkommande mönster.²

Skolinspektionen rekommenderar därför att rektorn, när avvikelser identifieras, fördjupar analysen av konstaterade betygsavvikelser. Rektorn behöver tillsammans med lärarna problematisera och kritiskt granska de förklaringar som presenteras. Förklaringarna behöver kopplas ihop med lärarnas kompetens, lärarnas tolkning av styrdokument eller kopplas till andra delar av skolans organisation och utmaningar.

¹ Förordningen (SKOLFS 2011:144) om läroplan för gymnasieskolan (Lgy 11), 2. Övergripande mål och riktlinjer, 2.6 Rektorns ansvar

² Skolverkets allmänna råd med kommentarer (SKOLFS 2022:417) *Betyg och provning*, s. 48.

I arbetet med att främja likvärdig betygssättning behöver rektorn också bevaka att lärarna får det stöd de behöver för att kunna sätta rättvisa och likvärdiga betyg.

Rektorns arbete med att se till att relevanta och väl förankrade insatser genomförs för att minska omotiverade avvikelser i betygen

I detta område granskas rektorns arbete med att initiera relevanta och långsiktiga insatser samt rektorns ansvar för att insatserna är väl förankrade i organisationen.

Skolinspektionen bedömer följande: Rektorn ser *i låg utsträckning* till att relevanta och väl förankrade insatser genomförs för att minska omotiverade avvikelser i betygen.

Den sammanfattande motiveringen till bedömningen är följande: Granskningen visar att det saknas relevanta och långsiktiga insatser med koppling till en analys av skolans betygsavvikelser. Därmed har det inom ramen för denna granskning inte varit möjligt att bedöma med vilken kvalitet rektorn tar ansvar för att sådana insatser är väl förankrade i organisationen.

Initiera relevanta och långsiktiga åtgärder

Granskningen visar att det saknas relevanta och långsiktiga insatser med koppling till en analys av skolans betygsavvikelser. Av intervju med rektorn och lärare framgår att det saknas riktade insatser kring betyg och bedömning som grundar sig i en analys. Dock framgår att diskussioner och behov i kollegiet eller aktuella samhälls- och skolfrågor kan föranleda aktiviteter som exempelvis externa föreläsare på tema likvärdighet.

I och med att det saknas insatser kopplade till betygsavvikelser går det inte att bedöma om rektorn tar ansvar för att sådana insatser är väl förankrade i organisationen.

Identifierat utvecklingsområde

I syfte att ytterligare höja verksamhetens kvalitet inom området bedömer Skolinspektionen att ett utvecklingsarbete behöver inledas inom följande:

- Rektorn behöver se till att genomföra kort- och långsiktiga insatser med tydlig koppling till skolans analys.

Skolinspektionens granskning visar att rektorn inte initierat några insatser som syftar till att utjämna betygsskillnader. Som framgår av område 1 i detta beslut behöver rektorns problematisering av förklaringarna utvecklas för att rektorn ska kunna göra en relevant bedömning av om avvikelserna på gruppnivå är motiverade eller inte. För att främja rättvisande och likvärdiga betyg behöver rektorn sedan se till att insatser genomförs utifrån den fördjupade analysen.

Av 4 kap. 4 § skollagen framgår att planering, uppföljning, analys och utveckling av utbildningen ska genomföras på skolenhetsnivå under medverkan av lärare, övrig personal och elever. Rektorn ansvarar för att kvalitetsarbete vid enheten genomförs. Enligt 4 kap. 5 § skollagen ska inriktningen på det systematiska kvalitetsarbetet vara att de mål som finns för utbildningen i denna lag och i andra föreskrifter (nationella mål) uppfylls.

Av läroplanen framgår vidare att det är rektorn som ansvarar för att planera, följa upp, utvärdera och utveckla utbildningen i förhållande till de nationella målen.³

Enligt Skolverkets allmänna råd betyg och prövning bör rektorn tillsammans med lärarna följa upp betyg inom skolenheten så att det vid behov blir möjligt att sätta in insatser som skapar förutsättningar för mer rättvisande och likvärdiga betyg. Utifrån vad uppföljningen av betygen och betygssättningen visar kan rektorn behöva sätta in olika insatser. Det kan handla om att se över hur arbetet med betygssättning är organiserat eller att vid behov säkerställa att lärare får kompetensutveckling så att betygen sätts i enlighet med författningarna. Det kan även handla om att säkerställa att lärare har fått möjligheter att samråda med andra lärare vid tveksamheter om hur en elevs resultat på ett nationellt prov särskilt har beaktats vid betygssättningen.⁴

Skolinspektionen rekommenderar därför att rektorn utifrån en mer fördjupad analys ser till att relevanta insatser genomförs i syfte att minska betygsavvikelser. Insatserna behöver relateras till tidigare genomförda insatser och effekter samt koordineras med huvudmannens insatser. För att insatserna ska få avsedd effekt behöver rektorn skapa delaktighet hos lärarna och se till att insatserna får genomslag i deras arbete. Rektorn behöver också formulera tydliga mål och förväntade effekter för de insatser som beslutats och sedan kontinuerligt följa upp dem.

³ Förordningen (SKOLFS 2011:144) om läroplan för gymnasieskolan (Lgy 11), 2. Övergripande mål och riktlinjer, 2.6 Rektorns ansvar

⁴ Skolverkets allmänna råd med kommentarer (SKOLFS 2022:417) *Betyg och prövning*, s. 48.

På Skolinspektionens vägnar

X Ingrid Jacobsson

Ingrid Jacobsson
Beslutsfattare
Signerat av: Ingrid Jacobsson

X Hilda Sjöberg

Hilda Sjöberg
Föredragande
Signerat av: Hilda Sjöberg

I den slutgiltiga handläggningen av ärendet har även utredare Therése Tuneck deltagit.

Mer information om kvalitetsgranskningen finns på Skolinspektionens hemsida:
[Rektorns arbete för rättvisande och likvärdiga betyg i gymnasieskolan \(skolinspektionen.se\)](https://www.skolinspektionen.se/Rektorns_arbete_for_rattvisande_och_likvardiga_betyg_i_gymnasieskolan)

Bilaga 1: Författningsstöd

Enligt skollagen **3 kap. 14 § skollagen** ska rektorn se till att betyg sätts i enlighet med skollagen och andra författningar.

Enligt förarbetena till skollagen (**prop. 2009/10:165 s 229**) innebär detta ansvar att se till att skolans eller verksamhetens lärare dels är väl förtrogna med det regelverk som gäller, dels i övrigt får det stöd de behöver för att kunna sätta rättvisa och likvärdiga betyg.

Enligt **4 kap. 3 § skollagen** ska varje huvudman inom skolväsendet på huvudmannanivå systematiskt och kontinuerligt planera och följa upp utbildningen, analysera orsakerna till uppföljningens resultat och utifrån analysen genomföra insatser i syfte att utveckla utbildningen.

Av **4 kap. 4 § skollagen** framgår att sådan planering, uppföljning, analys och utveckling av utbildningen som anges i 3 § ska genomföras även på förskole- och skolenhetsnivå. Kvalitetsarbetet på enhetsnivå ska genomföras under medverkan av lärare, förskollärare, övrig personal och elever. Barn i förskolan, deras vårdnadshavare och elevernas vårdnadshavare ska ges möjlighet att delta i arbetet. Rektorn ansvarar för att kvalitetsarbete vid enheten genomförs enligt första och andra styckena.

Enligt **4 kap. 5 § skollagen** ska inriktningen på det systematiska kvalitetsarbetet enligt 3 och 4 §§ vara att de mål som finns för utbildningen i denna lag och i andra föreskrifter (nationella mål) uppfylls.

Av **15 kap. 25 a § skollagen** framgår att vid betygssättning i en kurs som det ges ett nationellt prov ska elevens resultat på det provet särskilt beaktas. Provresultatet eller resultat på delprov ska dock inte särskilt beaktas om det finns särskilda skäl.

Lärare ska enligt gymnasieskolans läroplan (**Lgy 11, 2 Övergripande mål och riktlinjer, 2.1 Kunskaper**) samverka med andra lärare i arbetet med att nå utbildningsmålen.

Rektorn ansvarar enligt läroplanen (**Lgy 11, 2 Övergripande mål och riktlinjer, 2.6 Rektorns ansvar**) för att planera, följa upp, utvärdera och utveckla utbildningen i förhållande till de nationella målen.

Skolverkets Allmänna råd betyg och prövning (**SKOLFS 2022:417**) (obs ny, gäller från 1/7 2022 och ersätter det allmänna rådet om betyg och betygssättning)

Skolverkets Allmänna råd systematiskt kvalitetsarbete – för skolväsendet (**SKOLFS 2012:98**)